

Kopsolī

LATVIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS

2006. gada aprīlis Nr. 8 (907)

www.lns.lv

Iznāk no 1954. gada

Cena 30 santīmi

Projekts «Mēs — sabiedrības daļa!»

Ko mums devis šis projekts?

Ilze Kopmane

Ar šādu domu tika analizēti vesela gada darba rezultāti projekta «Mēs — sabiedrības daļa!» noslēguma konferencē KC «Rītausma» 26.aprīlī.

Piedalījās visas biedrības

Šis bija pirmais vērienīgākais LNS projekts tajā ziņā, ka tā realizācijā bija iesaistītas visas LNS biedrības un lielākā daļa iestāžu. Visiem pietika uzdevumu un darba, arī krenķu, asaru un šoka momentu sākumā, lai nonāktu pie pozitīva fināla ar patatīgu ieguvumu biedriem un atzinīgu ES fondu uzraudzītāju novērtējumu.

Skaitļi un fakti

Projekta koordinatores Agneses Valdmanes apkopotie dati liecina, ka visā Latvijā projekta ietvaros notikuši 1082 dažādi pasākumi — pavisam 17 veidu aktivitātes, tādās kā preses koplasišanas, mutvārdu žurnāli, tematiskie vakari, pieredzes apmaiņas braucieni, interneta apgūšanas nodarbības u.c. Tajos piedalījušies apmēram 10 tūkstoši apmeklētāji.

Konferences viesi no Sabiedrības integrācijas departamenta (Ilze Hermane) un apvienības «Sustento» (Inga Šķestere) atzīmēja, ka viņus patīkami pārsteidz šādi rezultāti, tik plaša cilvēku loka ietveršana projekta aktivitātēs, kas vairo cilvēku infor-

mētību, zināšanas, līdz ar to viņu uzdrīkstēšanos un varēšanu.

Viesu uzrunas

Īpašo uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās vecākā referente I.Hermane iepazīstināja ar valdības politiku, kas vērsta uz tādas kopīgas sabiedrības dzīves telpas veidošanu, kur visiem būtu vienlīdz labi un patīkami, kur nodrošinātas vienādas tiesības visiem un ir arī iespējas tās izmantot. Tiesa, Latvijā vēl daudz kas darāms, lai to sasniegtu. Un tas tiek darīts arī šādu ES projektu ietvaros, kāds ir mūsējais «Mēs — sabiedrības daļa!».

«Sustento» pārstāve iepazīstināja ar nodarbinātības problēmu Eiropā un Latvijā un to iespējamo risinājumu. «Mēs visi dzīvojam vienā pasaulē,» — tāda ir «Sustento» devīze, tāpēc jāpūlas šo pasauli padarīt ērtāku visiem.

Ar skatu nākotnē

Projekta gaitā speciāla darba grupa L.Janševskas vadībā sagatavoja jaunu programmu nedzirdīgo bezdarbnieku rosināšanai un iedrošināšanai strādāt. Konferencē L.Janševska prezentēja šo programmu, kura iekļauta jaunajā iesniegtajā projektā konkursam uz ES finansējumu. Ja projekts tiks atbalstīts, notiks apmācības gan nedzirdīgo līderiem, gan pašiem bezdarbniekiem, gan arī daudzi citi pasākumi.

Vērtējumi, atziņas, ieteikumi

Pasākumu organizatori no reģionālām biedrībām arī paši izvērtēja savu darbu — grūtības, guvumus, neveiksmes, izteica priekšlikumus turpmākiem projektiem.

M.Piterniece (Rīga) kā nozīmīgāko veikumu

atzīmēja Nedzirdīgo dienas saietu Kongresu namā ar plašu visas Latvijas pašdarbnieku koncertuzdevumu, kā arī iespēju pašdarbnieku izbraukumiem uz reģioniem. Viņas (un visu pārējo) vēlējums bija — samazināt «papīru plūdus», kas seko katram padarītajam darbam.

D.Lāce (Valmiera) atzīmēja vērtīgu iespēju algot lektoros par dažādām tēmām, doties pieredzes apmaiņas braucienos.

S.Gerenovska (Rēzekne) aplicināja, ka notiekošais pozitīvi ietekmējis cilvēkus — viņi vēlas mācīties, uzzināt vēl vairāk, sāk izmantot internetu utt.

E.Čaika (Daugavpils) informēja, ka aizsākti jauni tradīciju pasākumi («Zelta briedumā») un citas aktivitātes.

To pašu aplicināja arī Kuldīgas, Pļaviņu, Smiltenes, Ventspils klubu vadītāji.

Nobeigumā projekta vadītājs A.Pavilins pateicās visiem, kuri piedalījušies projekta realizācijā, un izteica cerību, ka gūtā pieredze noderēs darbā citos projektos.

«Uzsmaidiet saulei!»

Noslēgusies konkursa «Uzsmaidiet saulei» I kārtā. Pareizā atbilde: **Atkal ir atmācīs pavasaris. Uzsmaidiet saulei un dzīvei.**

No 26 iesūtītajām atbildēm pareizas bija 5 (*V.Kreubergera, A.Simanoviča, R.Pranča, V.Bērziņa, I.Lāce - Miezīte*), un to vidū LNS viceprezidentes M.Piternieces vadībā tika izlozēta konkursa balva — žurnāla brīvabonaments 2006.gadam.

To varēs izvēlēties un saņemt Valērija Kreibergera — gaidīsim laimesta ipašnieci redakcijā.

Konkurss turpinās. Izmantojiet iespēju likt lietā savas zināšanas. Atbildes uz II kārtas jautājumu (*sk. «KS» Nr. 7*) redakcijai jāatsūta līdz 22.maijam.

Rīdzinieku paldies par iespēju doties izziņu apmeklējumos un braucienos! (Ugunsdzēsības muzejā)

2006.gadā laikraksts «Kopsolī» iznāk ar Rīgas Domes finansiālu atbalstu

Skolu dzīve

Pēc labākās sirdsapziņas....

Daiga Delle

Jūsu uzmanībai — intervija ar Valmieras vārdzirdīgo bērnu internātskolas — attīstības centra direktoru Andri Tauriņu. Atgādinām, ka pagājušā gada rudenī skola skaisti atzīmēja savas pastāvēšanas 130. gadadienu.

□ Valmieras skolai pagājušajā gadā grandiozi nosvinēta jubileja! Ar kādām sajūtām dzīvojat šodien?

Atceroties jubileju, patiešām ir iekšēja apmierinājuma sajūta, ka tā iznāca pat labāk kā bija plānots. Šogad atkal jauni darbi priekšā, jādomā par izlaidumu, šī gada budžeta izpildi, valsts investīciju apguvi, kā arī daudz citu ikdienas darbu un darbiņu! Dažreiz šķiet, ka laiks skrien ļoti ātri...

□ Kas bija pats grūtākais, gatavojoties jubilejas svinībām?

Saplānot un vienoties ar visiem par jubilejas norises kārtību un vietu. Pirmo reizi veidojām jubilejas svinības ārpus skolas sienām. Bet patīkami bija redzēt skolotāju, audzēkņu un atbalstītāju ieinteresētību un vēlmi visu izdarīt pēc labākās sirdsapziņas.

□ Kālab liktenis lēma, lai Jūs kļūtu par nopietnas iestādes direktoru? Kā tas notika?

Esmu ilgstoši strādājis pedagoģijas laucīnā. Bija brīdis, kad teicu sev — pietiek, vairs skolā nestrādāšu! Bet dzīve izdara savas korekcijas. Pats process skolā un spēja skolēnus ieinteresēt par savu mācāmo priekšmetu — tas rada lielu gandarījuma sajūtu. Otrkārt, neviena diena skolā neatkārtojas divreiz. Te nav vietas rutīnai.

Viss iepriekšminētais un vēlme kaut ko mainīt pašā skolas dzīvē radīja priekšnoteikumus manam tagadējam darbam. Ierosinājumu kļūt par skolas direktoru izteica toreizējais skolas direktors V.Andersons.

Mani atbalstīja skolas arodbiedrība un toreizējā direktora vietniece audzināšanas darbā A.Puriņa. Tas arī palīdzēja izšķirties.

□ Jūsu attiecības ar zīmju valodu...

Pozitīvas, kā ar jebkuru valodu. Mazliet pārvaldu, bet līdzīgi kā ar angļu valodu. Būtiskāko saprotu, bet par niansēm nevaru būt drošs, vai esmu pareizi sapratis.

□ Valmieras skolā ir visnotaļ draudzīgs kolektīvs. Parasti saka: kāds boss, tāds kolektīvs... Kāda ir šī veiksmīgā formula?

Neuzskatu, ka būtu pārāk liela loma kolektīva draudzīguma izkopšanā, jo skolā strādā kolēģi, kuri cits citu pazīst jau ļoti sen, un draudzības un labas sadarbības saites starp viņiem jau izkoptas un veidojušās vēl ilgi pirms manis.

Veiksmes formula ir vienkārša — izdari savu darbu pēc labākās sirdsapziņas un nedari otram to, kas pašam nepatīk. Galvenais, lai skolā strādājošais mīlētu bērnus un būtu par paraugu viņiem.

□ Šodienas bērni ir savādāki, tāpēc interesanti, kādas ir Jūsu attiecības ar skolēniem? Draudzīgais, bargais direktors?

Dažkārt — ļoti sliktais, ja pats skolēns nogrēkojies un man jāatgādina par viņa pienākumiem. Dažkārt arī labais, ja palīdz risināt kādu viņam svarīgu problēmu.

Būtībā katru dienu savādāks, jo situācijas mainās. Pamatā ievēroju vienkāršu attieksmes formu — cieņu pret jebkuru skolēnu, viņa domām un uzskatiem.

□ Vai Jums ir kāds hobijs?

Kādreiz bija vairāki, bet tagad dažreiz aizstrādājos, tad brīva laika neatliek. Patīk ceļot, makšķerēt, lasīt fantastiskus stāstus, uzspēlēt kādu datorspēli, dejojot tautiskās dejas un vienkārši būt aktīvam.

□ Jūsu mērķis...

Darbā — izveidot skolu par mūsdienām atbilstošu izglītības ieguves vietu katram cilvēkam, kam būtu kādas dzirdes problēmas. Mājās vēlētos beidzot atrast laiku ģimenei — sievai, bērniem un atslēgties no ikdienas steigas, nervozitātes.

Pašam gribētos izdarīt dzīvē pēc iespējas vairāk un labāk, lai nebūtu sev jāpārmet neizmantoto iespēju dēļ...

□ Kāds būtu Jūsu novēlējums nedzirdīgo sabiedrībai?

Lai katrs cenšas īstenot savu sapni un neatmet tam ar roku pie pirmās neveiksmes!

Mana pirmā skolotāja

Anna Cēbere - Simanoviča (attēlā pa labi)

Nedzirdīgo bērnu skolotājai Austrai Vinupei 20.maijā aprit 105 gadi kopš dzimšanas. Rīgas Kurlmēmo skolā savā laikā strādājusi talantīga, nopelniem bagāta skolotāja Austrā Vinupe (attēlā vidū,) skolotāja pēc aicinājuma, vairāku paaudžu audzēkņu cienīta un mīlēta.

Viņa dzimusi 1901.gada 20.maijā krāsotāja un mājsaimnieces trīs bērnu ģimenē. Mūžībā aizgāja 1984.gadā.

Mūsu klasē viņa ar degsmi mācīja latviešu literatūru, gramatiku un matemātiku. Atceros, kopā ar saviem skolēniem devās uz dažādām teātra un operas izrādēm: «Zelta zirgs», «Pūt, vējiņi!», «Indulis un Ārija» u.c., iepriekš mūs iepazīstinot ar šo izrāžu saturu, lai mēs labāk saprastu. Braucām arī ekskursijās. Viņu dzīvē vadīja viena vēlme un mērķis — celt augstāku nedzirdīgo garīgo līmeni, padziļināt viņu zināšanas, vērst plašāku redzesloku pasaulē. Skolotāja audzēkņiem izvirzīja stingras prasības un rūpīgi sekoja to izpildei.

Sadarbībā ar savu kolēģi Mariju Strausmani (Valmieras Vārdzirdīgo skolas bijušā direktora Švēdes meitu) izdeva pirmo «Ābeci» nedzirdīgajiem bērniem.

Abu skolotāju galvenā ideja bija — iemācīt bērniem veikli nolasīt no lūpām (orālā metode), kas viņiem dotu iespēju sajusties jebkurā, arī dzirdīgo sabiedrībā.

Pieminot skolotāju Vinupi, novēlu tagadējiem jauniešiem skolotājiem nedzirdīgo skolās ielūkoties viņas bagātajā pieredzē un strādāt tā, kā savā laikā to darīja Austrā Vinupe — ar lielu pacietību, patiesu mīlestību, radošu pieeju. Tad nedzirdīgo vidū būs vairāk runāt un rakstīt spējīgu, grāmatas lasošu un zinību alkstošu jauniešu ar mazāk problēmām ikdienā, tālākajā dzīvē. Skolotājas Austras Vinupes vēlējums nedzirdīgajiem bērniem, skolu nobeidzot, arvien bija — vairāk lasīt, lai neaizmirstos iemācītā dzimtā latviešu valoda.

Turēsim gaišā piemiņā mūsu mīlo pirmo skolotāju, aizdedzot mirdzošu svečīti viņas dzimšanas dienā — 20.maijā.

Kopā ar kolēģiem...

Sports

Jauni rekordi peldēšanā

Jevgēnijs Puhovs

Rīgas nedzirdīgo bērnu internātpamatskolas atklātās starptautiskās sacensībās peldēšanā piedalījās 8 komandas ar 127 dalībniekiem (78 vīrieši, 49 sievietes) no Polijas — Zamoščas un Poznaņas; Lietuvas — Viļņas un Kauņas; Igaunijas — Tallinas un Latvijas — Rīgas, Liepājas un Kuldīgas, kā arī redzes un kustību invalīdi.

Šīs sacensības risinājās teicami sagatavotā «Daugavas» peldbaseinā. Liels paldies direktoram Jānim Misas kungam un peldbaseina personālam par ieguldīto darbu un atsaucību, kā arī skolas pedagogiskajam kolektīvam, kas ar lielu atbildību veica tiesnešu darbu.

Sacensības tika organizētas sadarbībā ar Rīgas Domes Izglītības jaunatnes un sporta departamentu un Latvijas Bērnu un jauniešu invalīdu sporta federāciju. Paldies par līdzdalību!

Sacensību gaitā peldētāji uzrādīja daudz personīgo rekordu, kā arī Ziemeļvalstu (ZV) un Baltijas valstu (BV) — 8 reizes un Latvijas republikas — 9 reizes

nedzirdīgo rekordus. Spraigu cīņu rezultātā 26 reizes tika sasniegti *Deaflympic* noteiktie normatīvi.

Ļoti labus rezultātus uzrādīja lietuvietis Mariuss Grigaitis un igauņis Martins Kuusk, bet teicami startēja arī mūsu izlases peldētāji gan individuālajās distancēs, gan stafetu peldējumos.

Vispirms jāatzīmē stafetu peldējumi, kur sasniegti 3 Baltijas rekordi, protams, tie ir arī jauni Latvijas rekordi.

Tā 4 x 50 m brīvā stilā jaunu rekordu (1:44.51) sasniedza Imants Šnepsts, Mārtiņš Pužulis, Aleksejs Smirnovs un Aigars Barzdēvics; 4 x 100 m brīvā stilā 3:57.53) A.Smironovs, M.Pužulis, J.Šnepsts, J.Viņodis; 4 x 200 m brīvā stilā (9:20.76) J.Viņodis, A.Barzdēvics, M.Pužulis, A.Smironovs.

Individuālās distancēs Imants Šnepsts arī spēja sasniegt ZV un BV rekordu 100 m kompleksā. Jaunus republikas rekordus atsevišķās distancēs sasniedza arī A.Smironovs un M.Pužulis.

Savu iepriekšējo republikas rekordu 100 m delfinā uzlaboja arī Līga Ločmele, bet stafetē jaunu rekordu sasniedza Anita Ķīvīte, Ieva Ričika, Līga Ločmele un Krista Freimane.

Šie uzrādītie rezultāti ļauj cerēt uz labu startu lielajās starptautiskajās jubilejas sacensībās Vinē šī gada aprīļa beigās. Lai veicas!

Uzvarēja

«Kurzemes vanags»

Informē Iveta Kraze

Marta nogalē Valmierā, 5.vidusskolas sporta zālē notika Latvijas nedzirdīgo čempionāts basketbolā ar 5 vīriešu komandu piedalīšanos: 3 — no RSK «Nedzirdīgo sports», 1 — pārstāvēja SK «Tālavas NS», 1 — «Kurzemes vanags».

Līdz ar to čempionātā nebija iespējams novērtēt mūsu jaunās paaudzes basketbolistu gatavību startiem Eiropas līmenī starptautiskās sacensībās Zviedrijā. Tātad nebija iespējas arī atlasīt jauniešus šīm sacensībām.

Bija prieks vērot jauniešu startu «Tālavas» komandā. Lielākoties tie zēni bija no Barkavas arodvidusskolas.

Pirmo vietu čempionātā izcīnīja komanda «Kurzemes vanags», uzvarot visās spēlēs. Otrie — tālavieši, piedzīvojot tikai vienu zaudējumu spēlē ar uzvarētājiem. Trešo vietu ieguva RSK NS — I komanda.

Šajā čempionātā rezultatīvākie spēlētāji bija Andris Lungrevičs ar 120 p. metieniem, kā arī Aivis Grāvītis un Kaspars Unte no «Tālavas sporta».

Uzvarēja komandas — «Kurzemes vanags» (J.Ķikurs, R.Tidemanis, M.Ašmanis, G.Jurševskis, Z.Alksnis, R.Rudzājs, K. un S.Ķikuri) un «Tālavas NS» (K.Unte, A.Grāvītis, D.Saldabolovs, D.Liepiņš, M.Antonovs u.c.).

Basketbols joprojām ir populārs sporta veids nedzirdīgo (īpaši vīriešu) vidū. Šogad būs iespēja piedalīties Ziemeļvalstu — Baltijas valstu nedzirdīgo čempionātā Lietuvā 1. — 4. jūnijā un U — 20 Eiropas nedzirdīgo čempionātā 5. — 8. oktobrī (abās vīriešu komandām). Tāpēc tagad trenera V.Bautra vadībā notiek regulāri treniņi visiem Latvijas nedzirdīgo basketbolistu izlases kandidātiem (aptuveni — 15) minētajās pirmajās sacensībās.

Jāsaka, ka tajās «Kurzemes vanaga» basketbolisti tomēr nepiedalās, jo viņi paši tā izlēma, dodot iespēju jauniešiem basketbolistiem. No vienas puses, LNSF atzīnīgi vērtē šo izvēli, jo jaunai maiņai jāgūst pieredze arī šāda mēroga sacensībās. No otras puses, grūti prognozēt rezultātu. Tas atkarīgs no turpmākā treniņu darba.

Pateicība

Paldies «Tālavas sports NS» vadītājam Nadeždai Jefremovai par veikto darbu sacensību organizēšanā un Valmieras pilsētas un rajona pašvaldībām par atbalstu šī pasākuma norisē.

Ceļotprieks

Pasaules plašajos ceļos

Daiga Delle

Trakā, trakā, trakā pasaule — bija reiz tāda kinofilma. Vai tā pasauli nevar saukt šodien? Kas tik notiek interneta ērā!!! Protams, jaunās un ne tik jaunās sievietes šodien jūtas drošākas, pašpārliecinātākas. Un ko darīt, ja sievietei nav bijusi iespēja skatīt vaigā citas zemes? Protams, izdarīt ko neaprātīgu!

Daiga Sudraba

... ir sieva Andrim un māmiņa meitai Līvijai (12) un dēlam Paulam (5). Līdz šim Daiga savu dzīvi veltījusi mājas pavadam un bērniem. Nesen gan sākusi strādāt tipogrāfijā. Daiga ir pietiekami spilgta, atraktīva sieviete, kura nemil

garlaicīgu dzīvi. Bet jaunās sievietes dzīvē izpalikusi ceļošana, piedzīvojumi. Tiesa, kopš Daigas mājās ienācis internets, pavēries plašāks skats uz pasauli.

Stāsta Daiga pati

Caur interneta programmu *Camfcog* bija iespēja sakontaktēties ar daudziem pasaules čata draugiem. Jau ilgu laiku no kāda vīrieša man nāca uzaicinājums draudzēties.

(Turpinājumu lasiet pēdējā lappusē)

«Pasaules plašajos ceļos...»

Sākums 7.lpp.

Mēnešus četrus viņam nepievērsu uzmanību, līdz pienāca diena, kad tomēr atsaucos. Tātad Cemils ir 32 gadus vecs dzirdīgs, precēts vīrietis, kurš dzīvo Turcijā un kuram pieder 3 firmas. Es čatoju tikai ar ģimenes cilvēkiem.

Nepagāja ilgs laiks, kad Cemils jau aicināja mani paciemoties Turcijā. Kāpēc neizmanto šo izdevību, ja viņš solīja apmaksāt visus ceļa un dzīvošanas izdevumus!

Vīra reakcija

Protams, viņš bija dusmīgs, bet es pratu viņu pārliecināt ar to, ka mēs čatojam tikai ar ģimenes cilvēkiem, kuriem nav bezkaunīgu nolūku. Un galu galā – kad man vēl būs iespēja kaut kur aizceļot? Vecums arī nāk, dzīve ir īsa, gribas redzēt pasauli, iepazīt arī Āziju.

Komunikācija

Angļu valodu iemācījos pašmācības ceļā. Tagad jau zinu mazliet turku valodu. Cemils čatojot iemācījies arī mūsu žestus. Viņam patīk nedzirdīgās sievietes – tas ir kas jauns viņam. Mēs esot interesanti cilvēki, tā viņš atzīst.

Uzņemšana Turcijā

Šie turīgie vīrieši labprāt aicina ciemos jaunas sievietes no dažādām valstīm, neprasot seksuālos pakalpojumus. Viņiem interesē iepazīšanās process, kādu tautu, kultūru, tradīcijas utt. mēs pārstāvam. Pie Cemila ciemojušās daudzas meitenes no dažādām valstīm, pat Japānas, bet nedzirdīgas mēs bijām pirmās.

Viņš jau no sirds bija saskumis: kā var būt, ka tik skaistas meitenes nedzird! Viņa pilsētā esot tikai kādi 4 nedzirdīgie. Viņiem ir ģimenes, bērni. Cemila sievai arī nav iebildumu pret šādu vīra vaļasprieku. Parāžas gan prasa, lai sieva dzīvo mājās un rūpējas par mājas pavadu. Sievietēm tur vispār nav nekādas teikšana. Viņiem ir arī meitiņa.

Ieteica uzmanīties

Atgriezoties pie brauciena sākuma – Cemils tātad atsūtīja pa pastu naudu biļetei un ieteica nebraukt man vienai pašai, bet līdz ņemt draudzeni, jo Turcija tomēr ir ne-

mierīga valsts ar terora aktiem, esot bīstami vienai doties ceļā. Tad nu meklēju starp mums, nedzirdīgajiem, kuriem vēl ir draugi Turcijā. Tā atradu Ingu.

Pirmā tikšanās

Tā ar turku draugiem lidostā bija uztraukumu pilna. Cemils bija ārkārtīgi priecīgs, ka varu arī runāt. Dzīvojam viņa apmaksātā labā viesnīcā ar apsardzi. Cemils pa dienu bija savos darbos, mūs izklaidēja Ingas draugs. Apskatījām jauno Istanbulu, veco nepaspējām iepazīt. Tad braucām ar autobusu 19 stundas uz Mersinu. Vispār bijām ļoti piesardzīgas, jo bija zināmas bailes par to, kur mūs ved un kas mūs sagaida. Bet beigu beigās viss bija labi, ciemojamies mazā ciematīnā pie jaukas ģimenes, Vidusjūras krāšņuma ietvertas.

Sākumā gan brīnījāmies, kāpēc mēs vienīgās baudām ūdens priekus, līdz uzzinājām, ka tur mīt haizivis, tad bijām šokā.

Bailes izrādījās veltīgas

Ūdens tur ļoti sāļš, pēc tam niezēja āda, mati. Interesanti, ka 10 km tālāk, kur cilvēki peldējās, ūdens bija tik ledusauksts, ka mēs pat kāju nevarējām iemērt. Protams, mums pievērsa lielu uzmanību, jo sievietes tur pārāk neizģērbjas. Redzējām arī tādus kalnus, kur tuvumā Afganistāna. Trijātā ar moci braucām 50 km līdz Antālijai, arī jautri.

Bijām pilsētā Duce. Un tad jau braucām atpakaļ pie mana drauga Cemila.

Tad vēl mums bija bail ņemt ēdienu, ka tikai tur nav piemests kas reibinošs klāt...Pašām bija līdzīgi no Latvijas kafija, žāvējumi, maize utt., ja nu kas... Un vēl mums bija ļoti maz miega stundu, jo centāmies tik īsā laikā vairāk redzēt.

Draugs brauks uz Latviju

Mājās pārbraucām ar dāvanām visai ģimenei, kuras sagādāja Cemils. Tagad viņš gatavojas braukt ciemos pie mums uz Latviju. Ar viņu joprojām čatojam, tieku lutināta ar viņa sūtītām paciņām, kurās ir dāvanas visai ģimenei.

Priecājos, ka veicu tik pārdošu soli, tas bija ko vērts! Noteikti būs vēl ceļojumi, jo man ir čata draugi arī Somijā un Londonā. Kādā veidā lai vēl apskatu pasauli, ja ne šādā!

Mīļi sveicam!

Pavasaris ir klāt! Vēlāis, ietilgušais, ar skopu, tikko pamanāmu zaļumu kailajos koku zaros, ar kautrīgajiem baltajiem un zilajiem ziedu zvaniņiem un vēl saltām naktīm.

Bet saule jau sākusi savu uzvarošo gājienu debeslokā un plaucē ziedus par godu tieši jūsu jubilejai. Sveicam un vēlām jums svētku dienu siltu, mīļu, gaišu. Lai izdodas visi nākamie dzīves gadi!

80

14.V ANNA SIGNEJEVA, Daugavpils
31.V MAIJA ANDRONOVA, Rīgas

70

7.V VIKTORS BEINARTS, Rīgas
11.V PĒTERIS KĀRKLINŠ, Rīgas
18.V AGRITA VIJA KLUŠA, Rīgas

65

5.V MARIJA STAPKĒVIČA, Daugavpils
28.V ANTONINA MELNŪDRE, Smiltenes
31.V DZINTRA INTSONE, Rīgas

60

14.V JĀNIS IKAUNIEKS, Rīgas
30.V ANNA MARTINSONE, Valmieras

55

9.V MARIJA PRIEDĪTE, Rīgas
11.V JĀNIS KRAZE, Rīgas
24.V VILIS UPMALIS, Rīgas

50

13.V MUDĪTE ŠVAGRE, Valmieras
15.V DZINTARS KALNIŠKĀNS, Smiltenes
18.V ZINA MŪRNIECE, Rīgas
20.V JURIS RUSMANIS, Rīgas
25.V INĀRA BIRNĪTE, Rīgas

Īpašie sveiciens

JAUTRĪTEI UN ANATOLIĀM ZĪVERIEM

Lai prasme sadzīvot arvien
Šai ceļā pavadītu jūs,
Gan tad uz zelta kāzu dienu
Vēl kādreiz ielūgsiet jūs mūs.
Mīļi sveicam 40 gadu kāzu jubilejā!
Indulis un Ārija

Sēru vēstis

Aizgājuši mūžībā: Anna Miežite (1911.4.III — 2006.11.IV), Alīna Gavrača (1915.16.XII — 2006.12.IV) un Jelena Timpa (1934.10.IX — 2006.31.III) — Rīgas biedrība; Jelena Sprūdža (1934.25.XII — 2006) — Rēzeknes biedrība.

Katram mūžam balss ir savējā,
Atbalss — gadi, kuri nāk un iet.

Izsakām visdziļāko līdzjūtību Austrai Pūcei, māti aizsaulē pavadot.

Kuldīgas biedrība

Nāks vasara, un ziedēs jauni ziedi,
Tik tu vairs nebūsi ar mums.
Skumjās noliecam galvas, mūsu biedrības
biedram Andrim Rizikam mūžībā aizejot.
Izsakām līdzjūtību tuviniekiem.

Liepājas biedrība

Galvenā redaktore ILZE KOPMANE
Daļrīkšmāks: GUNTĀ BIRNĪTE

Muļķim nav problēmu. Viņš vienmēr
visu zina un ar sevi ir apmierināts.

TG.

Nākamais numurs 20.maijā

**Eiropas kopienas
iniciatīvas
EQUAL projekts
«Klusās rokas»**

Visu noteiks gala iznākums

Uz "KS" jautājumiem atbild projekta "Klusās rokas" uzraudzības koordinatore AGNESE VALDMANE

Nodots kārtējais ziņojums par projektā paveikto darbu. Kā veicies?

Pašlaik uzmanības centrā ir darbs, kas risinās pētījumu grupā un trīs pilotprojektu grupās – Rēzeknē, Valmierā un partnerorganizācijā "Efraims", kā arī gatavošanās starptautisko partneru uzņemšanai Rīgā jūnija sākumā.

Kā virzās pilotprojektu realizācija?

Šopavasār man bija iespēja pabūt Valmieras un Rēzeknes biedrībās un paties prieks iepazīties ar šo biedrību darbu un Jaudīm uz vietas. Ceru, ka nākotnē izdosies būt arī citās biedrībās, lai tuvāk un dziļāk izprastu nedzirdīgo cilvēku dzīvi un vajadzības.

Bet nu par pilotprojektiem! Rēzeknieši daudz strādā tieši ar saviem cilvēkiem, apzinot viņu problēmas un tās risinājumus

Kāds, pēc Jūsu domām, ir optimālais variants?

Šobrīd grūti izvērtēt, kurš no izvēlētiem ceļiem efektīvāks. To pateiks rezultāts, tas ir, gaidāmais – konkrēti secinājumi un ieteikumi, ko spēš sniegt šīs darba grupas. Tos mēs apkoposim un nodosim izvērtēšanai Labklājības ministrijas izveidotajās tematiskajās darba grupās. Tātad tālāk jau būs izvērtēšana politiskā, valdības līmenī. Vismaz daļai no mūsu priekšlikumiem būtu jānonāk līdz likumdevējiem.

Kas jauns pētījuma grupā?

Paveikts jau trešais – jauniešu pētījums (skat. tālāk šajā numurā). Grupas vadītājs Z. Ungurs ar pētījumu rezultātiem iepazīstinājis Rēzeknes un Valmieras biedrības biedrus. Tie jau ir konkrēti skaitļi un fakti, kādu līdz šim vēl nav bijis. Tas sniedz ieskatu nedzirdīgo situācijā dažāda vecuma un sociālā līmeņa grupās.

Kādi tuvākie notikumi, pasākumi gaidāmi projekta ietvaros?

Agnese Valdmane

Pirmā jau minētā Labklājības ministrijas tematiskā darba grupa notiks maijā, un tajā mums jāprezentē sagaidāmie rezultāti un veiktie pētījumi savā projektā "Klusās rokas".

Jauniešu darba grupa viesojās Lietuvā, lai iepazītos ar nedzirdīgo profesionālās rehabilitācijas organizēšanu šajā valstī. Tā plāno arī Nodarbinātības valsts aģentūras darbinieku semināru I. Immures vadībā, lai viņiem sniegtu ieskatu galvenajos aspektos nedzirdīgo klientu apkalpošanā.

Un visbeidzot – Rīgā ieradīsies starptautiskie partneri no Vācijas un Slovākijas. Būs darba apspriedes, notiks konference KC "Rītausma", viesi iepazīsies ar Valmieras biedrību, vēros LNS pašdarbnieku festivālu. Tā kā visiem būs daudz darba.

Valmierā

tiešā kontaktā, pēc tam virzot tos apspriešanai ar ekspertiem.

Valmiešie vairāk koncentrējas uz veikumu darba grupā, pieaicinot pārstāvjus no pašvaldības, NVA utt.

Savukārt partneri no SO "Efraims" mērķtiecīgi vāc informāciju likumdošanas, pozitīvās prakses u.c. jomās, veic aktīvu saraksti ar atbildīgām organizācijām, izvirzot aktuālus jautājumus jauniešu izglītībā un nodarbinātībā.

Rēzeknē

Šajā izdevumā

1. lpp.

"Man bija paties prieks iepazīties ar Valmieras un Rēzeknes biedrību darbu un Jaudīm uz vietas", atzīst projekta uzraudzības koordinatore Agnese Valdmane (attēlā pa kreisi). – Intervijā "Visu noteiks gala iznākums" lasiet par projekta norisi pašreizējā periodā.

2. lpp.

"Lielāko iespaidu atstāja psiholoģiskās ievirzes nodarbības. Fascinēja brīži pie jūras, interesantā un radošā sabiedrība," atzīst Elfa Zariņa. – I. Kalniņa rakstā "Mēs mācījāties gatavot projektus" uzzināsi par to, ko jaunieši iemācījušies un guvuši radošā darba nometnē Jūrmalā, Sabiedrības integrācijas centrā.

3. lpp.

"Nekad neesmu bijusi dusmīga, ka nedzirdu. Galvenais, ka spēju ar visiem saziņāties, saprasties, satikties. Esmu tā pieradusi būt šajā pasaulē..." – Lasiet sarunu par dzīvi "Bez dusmām par vāju dzirdi" ar Liepājas Nedzirdīgo biedrības vadītāju Gundegu Paņķo.

4. lpp.

"Aptauja atklāja, ka liels šķērslis ir informācijas trūkums par to, kur un ko iespējams tālāk mācīties, kā meklēt darbu..." – Ieskatieties Z. Ungura vadībā veiktajā pētījumā par nedzirdīgo jauno paaudzi – tas atklāj jauniešu dzīves dažādas puses, apgūstot zināšanas un iekļaujoties darba dzīvē.

6. lpp.

"Droši jādodas uz Nodarbinātības valsts aģentūru, lai stātos bezdarbnieku uzskaitē. Tas ir pirmais solis, kas paver plašākas iespējas mācīties un strādāt..." – Tā intervijā "Ja vēlaties apgūt amatu, strādāt..." skaidro NVA pārstāve Dz. Aleksandrova.

Jaunatnes aicinājums: mācīties, pilnveidoties

Mēs mācījāties gatavot projektus

✎ Ivars Kalniņš

EQUAL projekta "Klusās rokas" ietvaros paredzēta vairākas tematiskās nometnes sadarbībā ar Sociālās integrācijas centru. Tostarp arī 20.-24. martā notika nometne jauniešu grupai, kuru organizēja partnerorganizācija NJVDO "Efraims".

Nodarbību programmā bija ietvertas tādas tēmas kā projektu vadīšana, komunikācija, moderācija, prezentācija, motivācija darba tirgum, tiesības uz izglītību un darbu, sociālo pakalpojumu iespējas, diskriminācijas būtība, savas personības apzināšana u.c. Šādas tēmas tika izvēlētas, ne vien ievērojot jauniešu vēlmes, bet arī pamatmērķa sasniegšanas veicināšanu – vairot nedzirdīgo jauniešu pašapziņu un varēšanu visās dzīves jomās, tas ir, to mūsdienās viņiem pietrūkst. Tāpēc šim semināram tika atlasīti spējīgākie nedzirdīgie jaunieši.

Nometnes pirmajā dienā nodarbības bija veltītas projekta sagatavošanai un vadīšanai. Atklājās, ka lielākai daļai dalībnieku nebija ne jausmas, cik daudz darba, laika un zināšanu tas prasa. Viņi tika sadalīti divās grupās, uzdodot mājasdarbu – sagatavot savu projektu. Liekas, jaunieši sākumā nedaudz apjukta sarežģītājā projekta vadlīniju skaidrojumā, visumā tomēr bija gatavi darbam.

Citā dienā jaunieši apguva zināšanas par to, kā prezentēt sevi, komunicēties, apliecināt savu varēšanu, pārvarēt uztraukumu, stresu utt. Tas bija ļoti interesanti – iepazīt savu personību, veicot testu, uzzināt sava temperamenta piederību. Lektore Ilze Aleksa (Sociālās integrācijas centrs) iemantoja jauniešu simpātijas par aizraujošu un perfektu nodarbību vadīšanu. Psiholoģiska rakstura lekcijas neapšaubāmi veicināja arī jauniešu spējas sagatavot mājasdarbus, un to pierādīja viņu projektu sagatavošana vēlajos vakaros.

Noderīgas bija arī lekcijas par darba un izglītības likumdošanu, diskriminācijas būtību, tiesībām un sociālās pakalpojumu iespējām, ko sniedza juris-

tes no Valsts cilvēktiesību biroja. Jāatzīst, šīs lekcijas, pārsvarā būdamas teorētiskas, jauniešiem likās visai āķīgas. Lai nu kā – tēmas nebija orientētas tieši uz nedzirdīgo auditoriju, kā bijām gribējuši, taču aplūkotas visai izsmejīgi.

Jauniešu projekti

Izšķiroša bija piektdiena, kad nācās prezentēt projektus un plašākas auditorijas priekšā aizstāvēt savas idejas. Pirmās grupas projekta iecere bija noorganizēt Eiropas Nedzirdīgo forumu ar Ģenerālo Asambleju un "Efraima" 5 gadu jubilejas pasākumus. Otrais projekts virzīts uz starptautiskās zīmju valodas mācību programmas sagatavošanu un ieviešanu LU, šīs valo-

das pētniecības institūta izveidi un terminoloģijas izstrādi.

Abas grupas uzdevumus bija veikušas sekmīgi. Pēc diskusijām sekoja atzinums, ka šos projektus ir iespējams reāli īstenot un liela nozīme būs spēcīgai darba grupai, neizsīkstošai enerģijai, lielai atbildībai un ne-zūdošam gribasspēkam. Vērtējot grupu veikumu, skaidri redzams, ka semināra mērķi tika sasniegti.

Lai atslābinātos no lekcijām un mājasdarbu pildīšanas, semināra dalībnieki varēja izmantot relaksācijas un rehabilitācijas pasākumus (masāža, burbuļvannas, duša, fizikālā terapija un fizioterapija).

Biju gandarīts, vērojot šos nometnei atlasītās grupas dalībniekus, kuri veidoja saliedētu komandu – kopīgi strādāja, mācījās, atpūtās, priecājās un noslēgumā baudīja darba augļus – vēlmi un gatavību radīt projektus, lai realizētu jaunas idejas. Pateicos visiem jauniešiem par to, ka viņi paveica to, ko biju iecerējis, un klusībā ceru, ka kāds no viņiem spers pirmo soli – gatavos savu projektu vai būs iniciators kādam radošam pasākumam.

Lūk, nometnes dalībnieku komentāri!

Elfa Zariņa: "No visām lekcijām lielāko iespaidu atstāja psiholoģiskās ievirzes nodarbības, piemēram, par dažāda temperamenta cilvēkiem. Biju par to dzirdējusi, bet nu varēju pamatīgāk iedziļināties. →

⇒ Ļoti fascinējoša bija atpūta, vēlā vakarā ledainā jūrmalā piedaloties jautrā spēlītē. Mani ļoti priecēja saliedētā un interesantā radošā sabiedrība. Labi organizēts seminārs! Paldies tiem, kas to visu mums noorganizēja.

Vida Meija: Semināra laiku jauki pavadījām, jo daudz uzzinājām jauna. Tas noteikti dzīvē noderēs. Biju arī pirmajā nometnē (augustā), tomēr šoreiz daudz labāk – jauka vide, aizrautība ar mācībām, un patīkamas sajūtas... Paldies lektorei Ilzei un tulcei Telmai!

Ilze Pukse: Man bija iespēja izrauties no ikdienišķās, vienmērīgās dzīves. Lai gan augstskolā saskāros ar līdzīgām tēmām, tomēr tagad vēl vairāk uzzināju par cilvēktiesībām, temperamentu tipiēm, pati par sevi. Patīkama vide un jauka sabiedrība. Labi organizēts pasākums,

kur sabalansēts darbs ar atpūtu. Tāpēc bijām spējīgi paveikt visai smagu uzdevumu – projekta sagatavošanu. Paldies!

Valdis Voitkevičs: Bija vērts pabūt šajā seminārā tāpēc, ka tur ieguvu plašu informāciju tiesību, izglītības, nodarbinātības u.c. jautājumos. Interesanti bija uzzināt par to, kā gatavo projektus. Nometnē arī mēs paveicām šo grūto darbu – tapa projekti. Man patika šis process. Labi bija arī relaksācijas pasākumi, kas man uzlaboja garastāvokli un vairoja darbaspējas radošā virzienā.

Līga Pauniņa: Esmu apmeklējusi vairākus seminārus par projektu gatavošanu, tomēr līdz šim man bija grūti iedomāties, ka reāli spētu strādāt ar projektu. Šajā seminārā to darījām, un tas krietni mani iedrošināja par savu varēšanu. Domāju,

ka nedzirdīgajiem jauniešiem ir daudz labu un interesantu ideju un pienāks tāds laiks, kad viņi paši tās spēš ietvert projektos un pēc tam realizēt dzīvē.

Vladimirs Krumins: Man ir īpašs prieks, ka "Efraims" aicināja uz šo semināru. Lekcijās uzzināju, guvu daudz ko interesantu. Iepriekš vispār nesapratu, kas ir projekts. Tagad man tas skaidrs, ar to strādāt nemaz nav tik grūti, un ceru, ka kādreiz pats pamatošu savas idejas kādā projektā.

Tatjana Osetrova: Veselu nedēļu dzīvoju citā pasaulē, kurā smēlu jaunas zināšanas un atradu atbildes uz daudziem iepriekš neskaidriem jautājumiem. Lekcijas palīdzēja līdzsvarot manas teorētiskās un praktiskās zināšanas. Turklāt biju nonākusi tik jaukā un radošā

darba komandā, kurā ar prieku strādājām pat vēlās vakara stundās. Radās pārliecība, ka varam daudz ko sasniegt. Paldies tiem, kas organizēja semināru!

Karina Beisone: "Efraima" prezidenta piedāvājumu piedalīties šajā seminārā ilgi pārdomāju, tomēr piekritu. Un nu esmu apmierināta: daudz ko uzzināju, pilnveidoju zināšanas. Paldies Ivaram! Tiešām bija vērts iepazīt pašai sevi. Tas sagādāja prieku un pārliecību par savām spējām. Mūs labi aprūpēja ārstniecības pasākumos, tāpēc kūstos viegla no pārslodzēm, kā lidojoša spalviņa.

Valdīms Jelžovs: Brīnišķīgas lekcijas, interesantas nodarbības grupā un tīra, svaiga vide. Nepatika tikai ziemas atgriešanās, kad snīga pat sniegs. Patīka mājasdarbu gatavošana grupā. Viss bija ok!

Sieviete tuvplānā: Ģimenē, darbā, sabiedrībā

Bez dusmām par vāju dzirdi

Ilze Vainovska

GUNDEGA PAŅKO dzirdi pazaudēja, kad deviņu mēnešu vecumā smagi pārslimoja šarlaku. Ne tā, ka visi pasaules trokšņi būtu pazuduši uzreiz un pavisam. Gājusi Priekules bērnudārzā, pat pirmajā klasē "dzirdīgo skolā". Tomēr pēc tam mācības turpinātas Valmieras vārdzirdīgo skolā un dzīve cieši jo cieši saistījusies ar Nedzirdīgo savienības Liepājas biedrību.

Divas pasaule

Jurševsku ģimenē viņa bija vienīgā meita. Pēc mācībām Valmierā izglītību turpināja Rīgā, vakarskolā un arī profesionāli tehniskajā skolā, kur izmācījusies par šuvēju. Kad apprecējusies, samainījuši dzīvokli uz Liepāju, lai būtu tuvāk Gundegas vecākiem. Uz dzimto Priekuli braukusi arī abas reizes, kad dzirdīgas meitas pasaulē nākušas. Ar dzirdi viss kārtībā esot arī astoņgadīgam mazdēlam, tas gan netraucē viņam būt veiklam zīmju valodas pratējam: "Meitas pat tik labi neprot zīmju valodu kā mazdēls. To viņam mans dzīvesdraugs iemācījis," paskaidro Gundega.

Dzirdes aparātu Gundega lieto tikai no 35 gadu vecuma: "Bez aparāta nedzirdu, bet ar

aparātu brīžiem dzirdu, brīžiem ne. Ja cilvēks runā skaidri, mierīgi un redzu viņa lūpu kustības, saprast ir vienkāršāk. Ja tikai kaut ko bubina un runā, prom aizgriezdamies, tad gan neko nedzirdu."

Sarunu laikā parasti klāt tulks Ainārs Ostvalds, lai nerastos kādi pārpratumi. Šķiet, tulka starpniecība pastiprina sajūtu, ka dzirdīgo un nedzirdīgo pasaules ir katra savā upes pusē un, lai tiktu līdz tiltam, ir vajadzīga apņemšanās un zināma piepūle.

Ainārs ir vienīgais profesionālais nedzirdīgo valodas tulks Liepājā. Viņš un abi brāļi ir dzirdīgi, taču vecāki ne. "Šī ir mana ierastā vide," viņš saka, kad runājamies Nedzirdīgo biedrības telpā Jūrmalas ielā 25. Kad pie durvīm klauvē, viņš zina, ka ieradies dzirdīgs cilvēks, jo parasti šeit neklaucē, jo neviens to tik un tā nedzird.

Bez biedrības nevar

Liepājas nedzirdīgo biedrībai aprīlī aprit 58. dzimšanas diena. No 1991. gada Gundega bija priekšsēdētāja sabiedriskā kārtā. 80. gados sācis veidoties algota kluba darbinieka postenis. Jau trešo gadu Gundega abus amatus veiksmīgi apvieno: "Agrāk visiem bija darbs, uz biedrību nāca tikai vakaros. Pa dienu nevienam nemaz nebija nepieciešams te būt. Tagad ir citādi. Esmu sastopama arī dienā."

Atnākusi uz Liepāju, Gundega strādājusi apavu fabrikā, tad ratīņrūpnīcā līdz tās slēgšanai. Pēc tam ilgi bijusi bez darba, piepelņijusies dažviet kā apkopēja.

Biedrībai šī jau ir septītā atrašanās vieta, bet drīzumā atkal vajadzēs ēku atstāt, jo tā nopirkta privātīpašumā.

Maz skaidrības biedriem ir ar valsts apmaksāto dzirdes aparātu saņemšanu – šogad ligums noslēgts ar citu firmu, ne vairs Nedzirdīgo savienības Surdotehnikas centru. Biedrība nobažījies, ka valsts aparātus biedri vairs tik viegli nedabūs, rinda pajuks, reģistrācija sāksies no sākuma. Nav precīzas un drošas informācijas, tāpēc kļūst baumas. Taču katram pašam aiziet un pārjautāt amatpersonām nereti nav iespējams tieši nedzirdībai piemītošās komunikācijas barjeru dēļ.

"Esam iesaistījušies Eiropas Savienības projektos, rīkojam dažādus pasākumus. Tas ir gan informējošs, gan mācību darbs – ne visu cilvēks uzreiz saprot. Kaut ko pārprot, mainās visa informācijas jēga. Kad esam kopā, varam to pārrunāt, izskaidrot," stāsta Gundega. Sevišķi gados vecāki cilvēki vai tie, kuriem ir bijusi "isāka" izglītība, ikdienā lieto viegļu, vienkāršāku valodu. Biedrībā viņiem ir iespēja pilnveidoties.

"Esmu savai biedrībai pieķērusies. Kur citur nedzirdīgs cil-

vēks lai iet?" retoriski jautā Gundega. Viņa iesaistījusies arī deju kolektīvā, kur tāpat kā citviet arvien pietrūkst stiprā dzimuma. Savulaik biedrības paspārnē notikušas arī sporta nodarbības, tagad izveidota pastāvīga sporta biedrība "Liepava". Ir teātra grupa, ir melodeklamāciju priekšnesumi.

Iedrošina pastāvībai

"Visu dienu esmu šeit, biedrībā, darbā, vakarā nogurusi. Aiziešu pensijā, tad atkal šūšu," sola Gundega. Tagad turklāt esot šujmašīna salūzusi. Arī vecākā meita izmācījusies par drēbnieci "Laumas" arodskolā.

⇒

⇒ Šuvējs esot populāra profesija nedzirdīgam cilvēkam, daudzas meitenes strādājot šūšanas ražotnēs.

“Svarīgi ir strādāt, bet nedzirdīgam atrast darbu sarežģīti. Cilvēkiem ir stereotipi – ja reiz invalīds, nav tik labs. Priekšnieki domā, ka ar nedzirdīgo nevarēs tik viegli sazināties, būs grūti veidot attiecības. Pat ja ir specialitāte, reizēm negrib ņemt,” novērojusi Gundega. Atšķiras attieksme tiem darba devējiem, kuriem ir pieredze saskarsmē ar nedzirdīgiem cilvēkiem, un tiem, kuri par viņiem tuvāk neko nezina. Cilvēka vārdzirdība reizēm var būt pat pluss – tik ļoti netraucē apkārtējie trokšņi, var koncentrēties darbam, lai gan, tāpat kā visi, arī viņš ir pakļauts vibrācijai un citiem kaitīgiem darba apstākļiem. Papildu aprīkojums, kas nepieciešams darbinieka vārdzirdības kompensēšanai, nereti ir visai niecīgs – piemēram, spuldzīte kā gaismas signāls, lai pievērstu uzmanību. Lielāka nozīme ir uzņēmēja vēlmei un gatavībai dot darbu cilvēkam ar dzirdes problēmām.

Par nedzirdīgo problēmām darba tirgū pētījums veikts Euro-

Liepājnieki ir braši dejotāji. LNS forumā – 2005

pas Kopienas iniciatīvu projektā “Klusās rokas”. Tajā piedalījās arī Liepājas sievietes. Tas apstiprināja un oficiāli pamatoja jau zināmo – zīmju tulkus dēļ ir apgrūtināta augstākās un profesionālās izglītības ieguve, kas savukārt sašaurina profesiju izvēli un kvalifikāciju, arī darba iespējas un “sit” pa pašapziņu. Lielākā daļa darbu sameklē ar radu vai draugu starpniecību, paši uzprasās, reti kuram palīdzējis

sludinājums laikrakstos vai valsts, pašvaldības dienesti.

Nedzirdīgo cilvēku viedokļi tagad biežāk ieklausās pašvaldība – Gundega un biedrības pārstāvji piedalījušies forumā par vides pieejamību Liepājā. Gundega ar savu uzstāšanos lika pārdomāt trauksmes signālu efektivitāti un citas niansas. No Domes Attīstības pārvaldes saņemts uzaicinājums piedalīties fokusgrupas darbā, lai izvērtētu

Liepājas turpmāko attīstību, piedalītos iespēju un draudu analizē, definētu attīstības vīzijas un mērķus.

“Nekad neesmu bijusi dusmīga, ka nedzirdi. Galvenais, ka var ar visiem sazināties, saprasties, satikties. Esmu pieradusi būt šajā pasaulē. Varbūt tāpēc, ka man laukos bija labi radi, kuri vienmēr paskaidroja, ja kaut ko nesapratu, nesteidzināja.”

Kursas Laiks, 2006.9.11

Pētījums Nr.3: Latvijas nedzirdīgie jaunieši. Statistika. Problēmpunkti.

Zigmārs Ungurs

Šis papildpētījums tika veikts pēc LNS projekta “Klusās rokas” partnerorganizācijas Efraims pasūtījuma, lai iegūtu nepieciešamo statistisko bāzi pilotprojektam “Reintegrācija darba tirgū – sociālās atstumtības risku samazināšana”.

Kas tika aptaujāti

No 200 aptaujātajiem jauniešiem turpat puse bija pamatskolēni no Rīgas nedzirdīgo bērnu internātpamatskolas, Valmieras vārdzirdīgo bērnu internātpa-

matskolas, Rīgas 51. krievu vidusskolas un Daugavpils logo-pēdiskās internātpamatskolas.

Nedzirdīgie vidusskolēni bija sastopami tikai Rīgas Raiņa 8. vakara maiņu vidusskolā, kur tika intervēti 24 vidusskolēni. Arodskolās un augstskolās tika intervēti 27 jaunieši pārsvarā no šādām skolām: Barkavas arodvidusskola, Alsviķu profesionālā skola, Rīgas Amatniecības skola, Liepājas pedagoģiskā augstskola, Jūrmalas Sociālās integrācijas centrs, Latvijas Universitāte, Ekonomikas un Kultūras augstskola.

Lai vispusīgi apzinātu situāciju, tika aptaujāti arī 29 jaunieši, kuri strādā un nemācās, un 28 jaunieši, kuri nestrādā un nemācās.

No šiem jauniešiem vairāk kā puse par vēlamu izglītības iegūšanas veidu atzīmēja mācības grupā kopā ar citiem nedzirdīgajiem, piektā daļa – variantu “viens pats pie dzirdīgajiem” (bet kopā ar tulkus!). Mazāk (11%) jauniešu apstiprināja, ka nav nozīmes, vai kopā ar dzirdīgajiem vai nedzirdīgajiem, galvenais, lai būtu nodrošināts zīmju valodas tulks.

Aptaujātajiem jauniešiem tika piedāvāti vairāki profesijas apguves ilguma varianti. Puse izvēlējās mācīties 2 un vairāk gadus. Tas liecina par nopietniem nodomiem pamatīgāk apgūt iecerēto profesiju. Savukārt citi gribētu profesiju apgūt viena gada (22%), 6 mēnešu, bet 17% – 3 mēnešu laikā.

Nedzirdība ierobežo profesijas izvēli

To atzina lielākā puse aptaujāto. Bet pārsteidzoši daudz par to nav domājuši(!). Samērā nedaudzki noliedza, ka nedzirdība ierobežo profesijas izvēli. Šis atbildes liecina, ka liela daļa jauniešu nav reāli padomājuši par profesijas izvēli un savām iespējām.

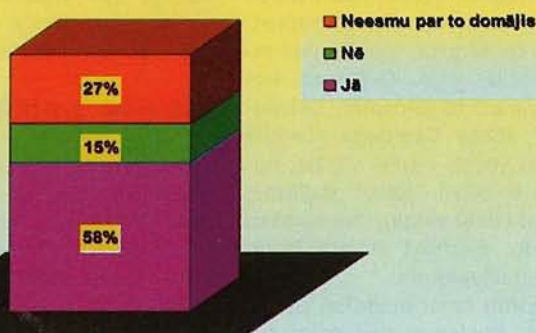
Par to liecina arī lielākās daļas jauniešu vēlme izmantot speciāla konsultanta pakalpojumus, kurš nedzirdīgajiem ir iespējams mācīties, konsultācijas par darbā iekārtošanās un izglītības iespējām.

Trūkst informācijas

Aptaujas gaitā atklājās, ka liels šķērslis ir informācijas deficīts par to, kādās skolās nedzirdīgajiem ir iespējams mācīties, kādas profesijas apgūt, kādā veidā meklēt darbu. Jauniešiem ļoti vajadzīga palīdzība profesijas izvēlē, jo vairākums nezina, kur var saņemt bezmaksas konsultācijas savu spēju novērtēšanā un profesijas izvēlē. Tas arī ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc vairāk nekā puse pamatskolēnu un vidusskolēnu vēl nav izvēlējušies savu nākamo profesiju.

Taču vēlēšanās mācīties ir pietiekami apliecināta. Pat tie, kuri nemācās, gribētu apgūt jaunu profesiju. Bet tie, kuri nevēlas, kā iemeslus atkal min nezina, kādās skolās un ko tieši nedzirdīgie varētu apgūt, vai būs iespēja strādāt apgūtajā profesijā; vai tiks galā ar mācībām. Dažiem mācīties neļauj materiālie apstākļi. ⇒

Vai atzīstat, ka nedzirdība ierobežo profesijas izvēli?

Par aizliegtām profesijām

Aptaujā tiks noskaidroti arī, cik daudzi vēlētos strādāt nedzirdīgajiem aizliegtajās profesijās.

Tādas šobrīd skaitās: darbi, kas jāveic augstumā; darbi mežsaimniecībā un mežizstrādē; apkalpojot zem spiediena esošās bīstamās iekārtas; darbs ar sprāgstvielām, šaujamielēm, ugunsnedrošām vielām, krāsvielām, kā arī avārijas dienestos; kravas auto, lidmašīnu un vilcienu vadīšana u.c.

Atbildes liecina, ka paši nedzirdīgie jaunieši neredz nepārvaramus šķēršļus, lai strādātu aizliegtajās profesijās, sevišķi tas attiecināms uz jomām, kurās viņi jau faktiski strādā: augstumā, ar krāsvielām. Bet vispopulārākā no aizliegtajām profesijām tomēr būtu C kategorijas – kravas autovadītājs. To kā vienīgo profesiju apgūt vēlētos daudzi.

Vēlas mācīties tālāk

Jauniešu nodomi pēc skolas beigšanas saistās ar darba un tālāko mācību apvienošanu.

Lielākā daļa to vēlas darīt arodvidusskolā vai vidusskolā, mazāk Sociālās Integrācijas centrā Jūrmalā, augstskolā, bez-

darbnieku apmācībasursos vai citur.

Nedzirdīgie pamatskolēni minēja, ka mācīties tālāk viņus kavē nepietiekams iepriekšējās izglītības līmenis, informācijas trūkums par profesijas izvēles iespējām, zīmju valodas tulku trūkums skolās, materiālie apstākļi.

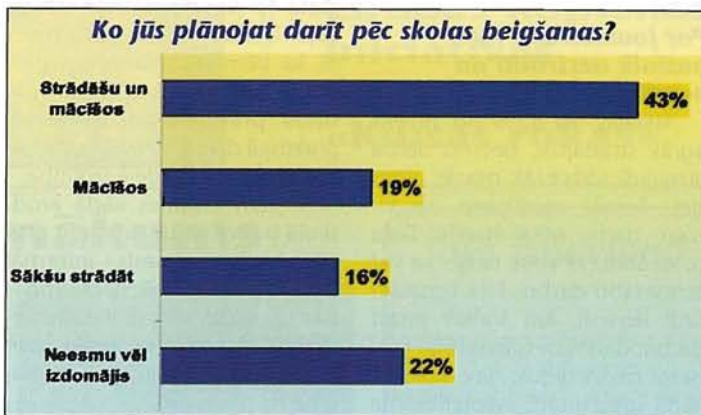
Arī citos jautājumos ne reizi atbildes skāra vēl un vēlreiz nepietiekamas informācijas faktu par iespējām mācīties konkrētās skolās un augstskolās.

Skolu audzēkņi savus nākotnes nodomus pēc skolas beigšanas visvairāk pārrunā ar ģimenes locekļiem, draugu un paziņu lokā, mazāk ar skolotājiem.

Lielākā daļa skolotāju ar viņiem runā par to, ko darīt pēc skolas beigšanas. Interesanti bija uzzināt, kur viņi gūst informāciju par iespējām mācīties kādā mācību iestādē. Atbilžu sadalījums bija šāds: visvairāk savā iepriekšējā skolā, ģimenes un draugu lokā, "Kopsoli", internetā, avīzēs, bet neviens nenorādīja valsts vai pašvaldības institūcijas.

Kas rosina mācīties

Kas pamudināja viņus mācīties tieši šajā skolā? Visvairāk gri-

bēja apgūt tieši šo arodu (vai izglītību), daļa izmantoja iespēju, ka ir tulks, mācās draugi, ieteica vecāki, skolotāji.

Kā zināms, galvenais faktors, kas ļauj nedzirdīgajiem mācīties arodskolās un augstskolās, ir zīmju valodas tulka nodrošinājums. Arī 78% nedzirdīgo arodskolu audzēkņu un augstskolu studentu apgalvoja, ka mācībām viņiem pilnīgi noteikti nepieciešams zīmju valodas tulks. Mācību programmas apguvē bez tam būtu vajadzīga vēl kāda cita palīdzība. Turpat puse izteicās, ka līdztekus skolotājiem derētu palīgs, kas sīkāk paskaidro nesaprotamos vārdus un jēdzienus, detalizētāk izskaidro mācību stundās stāstīto. Acīmredzot

parastajās skolās mācību stundu temps nedzirdīgajiem ir par strauju, lai ar tulka starpniecību paspētu uztvert un izprast visu informāciju. Vēl daudzi kā nepieciešamu minēja vajadzību pēc labāka dzirdes aparāta.

Kur un ko vēlas strādāt

Aptaujā atklājās, ka pēc arodskolas vai augstskolas beigšanas tikai daļa (78%) jauniešu tajā vēlas strādāt. Jaunieši darbu cer sameklēt jau iepriekš minētajā veidā – ar draugu un paziņu palīdzību, caur sludinājumiem internetā/ presē.

Bet nākotnē 41% no viņiem plāno strādāt ārzemēs, 7% grib turpināt mācības un tikpat – pavisam pārcelties uz dzīvi citā valstī.

Savukārt tie, kuri pēc skolas beigšanas plāno strādāt, visbiežāk meklēs darbu celtniecībā, galdniecībā, dažī pie datoriem u.c. Taču lielākā daļa to vēl nevar pateikt.

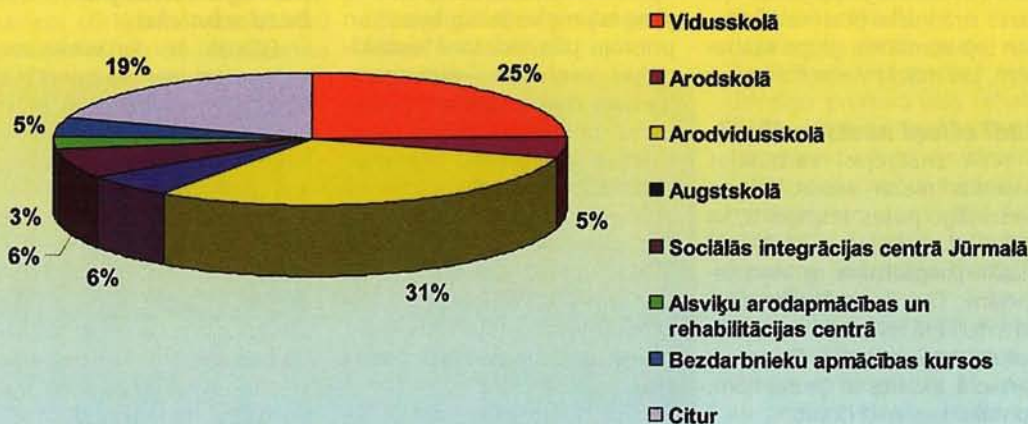
Kādu profesiju gribētu apgūt, ja būtu dzirdīgi

Šāds jautājums bija vajadzīgs, lai noskaidrotu, cik liela daļa jauniešu tikai dzirdes trūkuma dēļ ir izvēlējušies iecerēto profesiju. Jāatzīst, ka šāds jautājums daudzus pārsteidza, un trešdaļa pat nezināja, ko atbildēt. Tomēr izrādījās, ka vairāk nekā puse tad būtu izvēlējušies citu profesiju un tikai 7% (!) izvēlētos to pašu profesiju, kas iecerēta šobrīd.

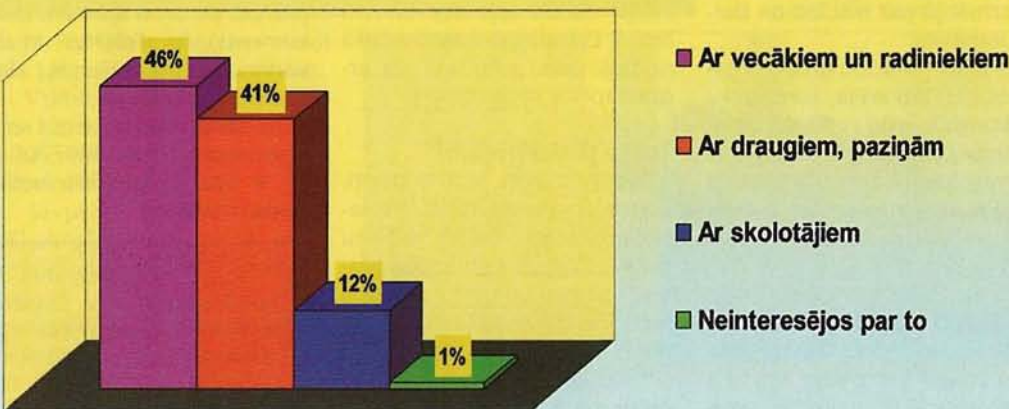
Šie skaitļi patiesībā ir šokējoši, jo atklāj, cik ļoti ierobežota ir nedzirdīgo jauniešu profesijas izvēle dzirdes trūkuma dēļ.

Anketu detalizēta izpēte atklāja arī jauniešu neziņu, piemēram, vairāki jaunieši tai gadījumā, ja būtu dzirdīgi, gribētu kļūt par grāmatvežiem, datorspeciālistiem. Tātad viņi vienkārši nezina, ka grāmatvedību un datorzinības nedzirdīgie var apgūt Jūrmalas Sociālās integrācijas centrā. →

Ja jūs esat ieplānojis mācīties, tad kur?

Ar ko jūs visvairāk pārrunājat nākotnes nodomus pēc skolas beigšanas?

⇒
Par jauniešiem, kuri pašlaik nestrādā un nemācās

Atklājās, ka 82% no viņiem agrāk strādājuši, bet no darba aizgājuši visbiežāk mazās algas dēļ. Tomēr vairākums no viņiem darbu atkal meklē. Daļa to nedara, jo vairs netic, ka var atrast labu darbu. Tiek nosaukti šādi iemesli, kas traucē atrast darbu: darba devēji nevēlas pieņemt nedzirdīgos, nav diploma kādā specialitātē, nepietiekama izglītība, neapmierina piedāvātā alga, slikti darba apstākļi.

Tie, kuri strādā, bet nemācās

Gandrīz puse atzīst, ka viņiem patīk šis darbs; tikpat uz-

skata to par paciešamu, mazai daļai izteikti nepatīk. Jāņem vērā, ka šiem jauniešiem nav profesiju apliecināšanas dokumenta, savas prasmes viņi apguvuši praktiskā darbā, viņiem ir pamata vai vispārējā vidējā izglītība.

Viņiem iestāties kādā arodskolā traucē visām jauniešu grupām kopīgais iemesls – informācijas trūkums, šajā gadījumā – par to, kādās arodskolās nedzirdīgie var apgūt profesiju, gan arī bailes, ka netiks galā ar mācībām.

Par cittautiešiem

Veicot intervijas tajās krievu skolās, atklājās bēdīgais fakts, ka tur jaunieši ļoti slikti zina latviešu valodu, tātad faktiski paši nespēja izlasīt un saprast anke-

tas jautājumus. Tā ir ļoti nopietna problēma, jo pēc šo skolu beigšanas šiem jauniešiem būs gandrīz neiespējami mācīties

tālāk arodskolās un augstskolās. Līdz ar to viņi paliks bez profesionālās izglītības un nespēs uzlabot savu dzīves līmeni.

Kopsavilkums – Problēmpunkti

1. Izteikts informācijas trūkums par iespējām iegūt profesionālo izglītību.

2. Nepieciešamība pēc papildus nodarbībām arodskolās un augstskolās, lai apgūtu neskaidros terminus un jēdzienus.

3. Vajadzība pēc kvalitatīviem dzirdes aparātiem.

4. Vēlamais apmācības veids arodskolās, augstskolās – nedzirdīgajiem atsevišķā grupā.

5. Pārliecības trūkums, vai būs iespēja strādāt apgūtajā profesijā.

6. Informācijas trūkums par konsultāciju saņemšanas iespējām savu spēju novērtēšanā un profesijas izvēlē.

7. Nepietiekams profesionālās orientācijas darbs pamatskolās un vidusskolās.

8. Izteikti nepietiekamais zīmju valodas tulku nodrošinājums, kas neļauj mācīties iecerēto profesiju attiecīgā skolā.

9. Nepamatoti plašais aizliegto profesiju saraksts, īpaši tas attiecināms uz darbu augstumā, ar krāsvielām, un uz aizliegumu nedzirdīgajiem iegūt C kategorijas autovadītāja apliecību.

10. Acimredzama nepieciešamība pēc speciāla zīmju valodu pārvaldoša speciālista, kas nedzirdīgajiem sniegtu konsultācijas par darbā iekārtošanās un izglītības iespējām.

11. Nepieļaujami zems valsts valodas apguves līmenis krievu skolās, kas liedz šo skolu nedzirdīgajiem absolventiem mācīties arodskolās un augstskolās.

Ko jūs plānojat darīt pēc skolas beigšanas?

1) Celtnieks – 24	6) Automehāniķis – 6
2) Datorspeciālists – 10	7) Frizieris – 5
3) Konditors, pavārs – 8	8) Galdnieks – 5
4) Dizainers, interjerists – 8	9) Pedagogs – 4
5) Grāmatvedis – 7	10) Šuvēja – 4

Problēmas? Ir iespējas risinājumiem

Ja vēlaties apgūt amatu vai mainīt to, ja vēlaties strādāt...

Tad droši jādomā par **Nodarbinātības valsts aģentūras filiāli savas dzīvesvietas tuvumā un jāstājas bezdarbnieku uzskaitē. Tas ir pirmais solis, kas paver tālākas un plašākas iespējas visiem, kuri vēlas strādāt oficiālā darbavietā ar visām sociālajām garantijām nākotnē. Tā skaidro Valsts nodarbinātības aģentūras (NVA) ESF projekta vadītāja DZIDRA ALEKSANDROVA.**

Iespējas lielas. Nav vēl izmantotas

NVA patlaban realizē ESF finansētu projektu "Apmācību nodrošināšana sociālās atstumtības riska grupām, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģisko atbalstu invalīdiem".

Tajā paredzēts apmācīt 1100 cilvēku, to skaitā arī nedzirdīgus cilvēkus. Diemžēl no nedzirdīgo puses pagaidām interesentu bijis maz. Izdevies noorganizēt bezdarbnieku grupu Rēzeknē,

kurā 12 nedzirdīgie apguvuši apdares strādnieku prasmes. Patlaban top apmācību grupa istabnēm, jau mācās viena friziere.

Kādi cēloņi neatsaucībai?

NVA analizējusi varbūtējos iemeslus mazai atsaucībai no nedzirdīgo puses. Iespējams, ka trūkst informācijas un cilvēki vēl plašāk jāiepazīstina ar viņu iespējām. Tāds ir arī šī raksta, kā arī internetā ievietoto materiālu nolūks. NVA pārstāvi Raiņa vakarskolā tikušies ar jauniešiem, kontaktēsies ar LNS utt.

Otrs iemesls – nedzirdīgie cilvēki neregistrējas kā bezdarbnieki, tāpēc nesaņem tur esošu informāciju par mācību un darba iespējām.

Trešais – mācību grupu organizēšanu aizkavēja surdotulku trūkums. Augsto cenu dēļ nebija iespējama sadarbība ar LNS Komunikācijas centru, vajadzēja izsludināt konkursu un meklēt tulkus pašiem. Tagad to izdevies nokārtot.

Konkrēti piedāvājumi

Mācīties, paaugstināt prasmi līmeni vai mainīt amatu – to visu iespējams veikt, jo patla-

ban darbībā jau ir 85 apmācību programmas 3 līmeņos un prasmju pilnveidošanā visdažādākās profesijās, piemēram, apdares darbu strādnieki, konditora un pavāra palīgi, informācijas ievadišanas operatori, datorsistēmu tehniķi, istabenes, apkopējas, frizieres utt. Izvēlēties, pieteikties uz tām var NVA filiālē jebkurā Latvijas pilsētā pēc savas dzīvesvietas. Ja kādai programmai nebūs apmācību grupa uz vietas, varēs doties uz citu tuvāko pilsētu.

Tiek nodrošināta 45 LVL stipendija mācību laikā, kas ilgst no 1,5 līdz 8,5 mēnešiem atkarībā no izvēlētas specialitātes. Piešķir naudu ceļa izdevumiem līdz 1 LVL dienā. Mācību laikā nodrošinātas psihologa un ergoterapeita konsultācijas.

Tulka pakalpojumi

Kā jau minēts, tulki ir atrasti. Lai tos izmantotu, grupu nepieciešams nokomplektēt 6 cilvēku sastāvā. Bet, ja ir garantijas vēstule no darba devēja par darba nodrošināšanu pēc kursu beigām, tad tulku var nodrošināt pat vienam cilvēkam tajā dzirdīgo grupā, kur viņš mācīsies.

Kā registrēties par bezdarbnieku

Oficiālu bezdarbnieka statusu un visas iepriekš minētās tiesības var iegūt Latvijas pilsoņi, kā arī nepilsoņi ar pastāvīgās uzturēšanās atļauju vai atsevišķos gadījumos ar termiņuzturēšanas atļauju, kuri zaudējuši darbu (vai kuram tā nav bijis), vēlas sākt strādāt un registrēties NVA. Registrēties var cilvēki no 15 gadu vecuma, ja viņi ir darbaspējīgi, nav vecuma pensionāri, neatrodas pilnā valsts apgādībā, nemācās klātienē un neveic komercdarbību.

Doties uz savas dzīvesvietas NVA filiāli, jāņem līdzi: pase (vai cits personu apliecināšanas dokuments), invaliditātes un dzīvesvietas apliecinājumi, algas nodokļu grāmatīņa.

Tuvākas ziņas var iegūt arī pa bezmaksas tālruni 8007700 no pl. 8 līdz 22 un internetā – www.nva.lv

Materiāli sagatavoti ar ES finansējumu atbalstu. Par to saturu pilnībā atbild Latvijas Nedzirdīgo savienība, un tie nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli.